

Dynamiek, creativiteit en zakelijkheid

"Springen op een rijdende trein", zo omschrijft Jan van der Made de oprichting van De Vlinderstichting op 22 juni 1983. Met onderzoek aan de Landbouwuniversiteit en het Landelijk Dagvlinderproject was de eerste stap in het vlinderwerk immers al eerder gezet. De landelijke achteruitgang van dagvlinders werd pijnlijk duidelijk en het was hoog tijd om dit wereldkundig te maken en actie te ondernemen. Tien jaar later is de Stichting flink gegroeid en heeft ze zich een vaste plaats in de natuurbeschermingswereld veroverd. De doelstelling is nog altijd hetzelfde: behoud en herstel van de vlinderfauna.

In de beginjaren lag het accent van het vlinderwerk op onderzoek. "Al in 1977 startte ik aan de vakgroep Natuurbeheer van de Landbouwuniversiteit (LU) met ecologisch onderzoek aan dagvlinders", zegt Jan van der Made, "een groep dieren die al lang mijn persoonlijke interesse had." Dit werk en een enquête onder de leden van de Nederlandse Entomologische Vereniging maakten duidelijk dat het niet goed ging met de dagvlinders. Om een beeld te krijgen van de situatie in het land schreef Jan van der Made met Wim Geraedts het voorstel voor het Landelijk Dagvlinderproject, het Prins Bernardfonds kwam met geld en half december 1980 begon de trein te lopen.

"Na verloop van tijd ontstond de behoefte om onafhankelijk van de LU iets te gaan doen", gaat Jan verder. "Er moest een organisatie komen waar het Ministerie van Landbouw en Visserij fondsen aan kon overmaken en die als paraplu kon dienen voor de vele honderden vrijwilligers in het hele land." Zo ontstond De Vlinderstichting, officieel (nog altijd) Stichting Vlinderonderzoek geheten. De band met de Landbouwuniversiteit is gebleven. Van der Made: "Ook nu werk ik

nog anderhalve dag per week voor de vakgroep Natuurbeheer."

Groei

De groei van De Vlinderstichting zette na 1986 pas goed in. Door een eigen ruimte te huren ging het voorlichtings- en educatiewerk beter lopen. "Dirk Houtgraaf is daar toen als eerste vrijwilliger aan gaan werken", herinnert Jan zich, "in een kleine ruimte aan de Generaal Foulkesweg in Wageningen." In datzelfde jaar verscheen de Voorlopige Atlas van de Nederlandse Dagvlinders en rolde ook het eerste sobere nummer van 'Vlinders' van de persen.

Wie dit eerste nummer erbij pakt en de ambitieuze plannen van de jonge Stichting bekijkt ziet dat deze inmiddels grotendeels gerealiseerd zijn. Brochures zijn geschreven, tentoonstellingen georganiseerd, onderzoeksprojecten uitgebreid en donateurs geworven. Van der Made: "De groei van de organisatie is verlopen zoals ik verwacht, maar vooral ook gehoopt had. Dat we zo snel zouden groeien is me absoluut meegevallen." Wat niet meeviel was het werven van fondsen. "Voor het ideële werk heb je veel geld nodig", legt Jan uit. "Vooral de bijdragen van het bedrijfsleven bleven achter. De laatste jaren proberen we onze inkomstenbasis te verbreden, middelen te krijgen vanuit verschillende hoeken."

Gebrek aan geld is ook de reden dat bepaalde plannen nog niet uitgevoerd zijn. Zo is het Vlinder-Educatiecentrum, een oude wens van Jan van der Made, nog niet van de grond gekomen. "Voor het haalbaarheidsonderzoek alleen al hebben we bijna een ton nodig", verklaart Jan, "dat is niet op te brengen, maar het idee is nog niet van de baan!" Financiële beperkingen hebben er ook toe geleid dat de Stichting altijd voor een belangrijk deel op vrijwilligers draaide. Van der Made: "Bij de laatste telling werkten er hier 32 mensen, waarvan de helft als vrijwilliger of stagiaire."

Vele honderden vrijwilligers hebben in de loop der jaren bij ons gewerkt. In 1989 hebben we het eens geturfd. Maar liefst zestig vrijwilligers, stagiaires en studenten bleken alleen al in dat jaar op de Stichting te hebben rondgelopen."

Hoogtepunten

Het Vlinderjaar (1989) was voor Jan van der Made duidelijk het hoogtepunt van tien jaar De Vlinderstichting. Van der Made: "We hebben daar enorm veel publiciteit door gekregen en ons draagvlak sterk vergroot. Bovendien sloten we in dat jaar het Atlasproject af en verscheen het Beschermingsplan Dagvlinders." Zowel de vlinderatlas als het Beschermingsplan hebben grote invloed gehad op het beleid en beheer in Nederland. "Eigenlijk is dat ook het sterke punt van De Vlinderstichting", zegt Jan, "niet alleen kennis verzamelen over vlinders, maar die kennis ook zelf uitdragen door adviezen, cursussen en voorlichting. Als ik aan de universiteit onderzoek doe, schrijf ik wetenschappelijke artikelen en stuur ik rapporten rond. Dat is natuurlijk heel leuk, maar het blijft afwachten of er iets mee gedaan wordt. Bij de Vlinderstichting kan ik onderzoeksresultaten de volgende dag al in een cursus aan groenbeheerders kwijt. Er is zo een veel directere communicatie met de praktijk. Je ziet dat er wat gebeurt."

Ook bij de herintroductieprojecten is De Vlinderstichting nauw betrokken. Van der Made: "Het terugbrengen van zo'n Pimpernelblauwtje geeft je het gevoel echt aan een stukje natuurherstel te werken. Natuurlijk blijft het een lapmiddel en is het beter te behouden en herstellen wat je al hebt.' Het uitzetten van vlinders gebeurt alleen in combinatie met aanpassingen in het beheer. Van der Made: 'Voor 1993 staat het uitzetten van de Zilveren maan, op een terrein van ongeveer 13 hectare in het Veenweidegebied, op het programma. We verwachten absoluut dat bij een goed beheer de soort zich daar zal kunnen handhaven en zelfs uitbreiden."

Toekomst

Prettig neveneffect van de herintroducties is de grote hoeveelheid publiciteit die er aan gegeven wordt. Publiciteit blijft immers belangrijk. Jan van der Made: "In de toekomst zullen we met nog meer energie doorgaan bekendheid aan vlinders te geven. De boodschap moet opgepikt worden." Op het programma voor de komende jaren staat bijvoorbeeld de uitbreiding van lespakketten voor zowel het middelbare als hoger onderwijs. "Ook de voorlichting naar de agrarische wereld is een belangrijk toe-

komstig werkveld", zegt Jan, "met name met betrekking tot het beheer van percelenranden."

Daarnaast zal de Stichting verder gaan op eerder ingeslagen wegen. De samenwerking met het buitenland wordt zo mogelijk geïntensiveerd en het relatief jonge nachtvlinderproject moet groeien. "Over nachtvlinders is nog veel minder bekend," zegt Jan. "Zeker is dat ze veel informatie kunnen geven over hun omgeving. Nachtvlinders kunnen daarom in het beheer prima aanvullend gebruikt worden voor plaatsen waar weinig dagvlinders zitten."

Hoewel De Vlinderstichting vandaag de dag professioneel en zakelijk is, blijft het een ideële instantie. "Een doorsnee mi-

foto: Anita Vogels

lieu-adviesbureau zullen we nooit worden", legt Jan uit, "we hebben tenslotte geen aandeelhouders. Binnengehaald geld vloeit door naar het onderzoeks- en voorlichtingswerk. Het blijft ons erom te doen een brede groep mensen te bereiken en zo onze idealen te realiseren."

Ook na 10 jaar werken aan De Vlinderstichting, een organisatie waarin vooral de combinatie van dynamiek, creativiteit én zakelijkheid hem aanspreekt, blijft Jan ambitieus en optimistisch. "Ik heb op de landelijke dag gezegd dat 10.000 donateurs haalbaar is", zegt hij, "gevoelsmatig durf ik zelfs te stellen dat dit er 15.000 of 20.000 kunnen worden." De komende tien jaar zal het leren.